

Lp Valmond Mikli
Tehnilise Järelevalve Ameti ehitusosakonna nõunik
valmond.mikli@tja.ee
info@tja.ee

Teie: 15.01.2018
Meie: 13.02.2018 nr 1-5/2199

Eesti Keskkonnaühenduste Koja seisukohad Nursipalu KMH aruandele

Avaldasite 11.01.2018. a Ametlikes Teadaannetes teate Nursipalu harjutusvälja teede ja väljaõpperajatiste ehitusprojekti keskkonnamõju hindamise (KMH) aruande avalikustamisest, EKOt teavitasite sellest ka eraldi 15. jaanuaril 2018. Teadete kohaselt ootate KMH aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi kuni 13. veebruarini 2018. a. Eeltoodust juhinduvalt esitab Eesti Keskkonnaühenduste Koda järgnevalt omapoolsed seisukohad avalikustatud KMH aruandele, juhtides tähelepanu selle olulisematele puudustele.

1. KMH aruandes ei ole käsitletud alternatiivseid lahendusi

KMH aruande punktis 2.6 on väidetud, et käesoleva KMH raames on käsitletavateks alternatiivideks erinevad tehnilised lahendused ning rajatiste erinevad asukohad. Rajatiste asukohtade osas on samas viidatud, et lähtutud on 2007. a harjutusvälja arendusprogrammi keskkonnamõju strateegilisest hindamisest, mida vaadati üle 2012. a, mistõttu sobivamad asukohad on juba leitud varasemate protsesside käigus ning seega põhimõtteliselt rajatiste asukohtade osas alternatiive ei kaalutud. Üksikute rajatiste asukohti on ehitusprojekti koostamise käigus muudetud, nende osas on kirjeldatud juba muudetud lahenduse mõjusid. KMH aruande 5. peatükiga lähemalt tutvudes on ilmne, et tegelikult ei ole KMH aruande koostamisel hinnatud teiste

sama eesmärgi teenivate alternatiivsete lahendusvariantide mõjusid, piirdudes ehitusprojekti ettenähtud tegevuse mõjude hindamisega.

Aruandest puudub läbivaldt ka sisuline, süsteemne ja kvantitatiivne võrdlus kavandatud tegevuse ja 0-alternatiivi ehk olemasoleva olukorra jätkumise mõjudest, seda mh kaitstavate linnuliikide osas. Võrdlus nende kahe alternatiivi osas jääb üldsõnaliseks ja pealiskaudseks.

Alternatiivide käsitlemata jätmise KMH protsessi raames on vastuolus nii ELi KMH direktiiviga (art 5 lg 1 p d) kui ka keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusega (KeHJS), mille § 3¹ lg 1 sätestab, et KMH eesmärk on anda tegevusloa andjale teavet kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimalustega kaasneva olulise keskkonnamõju kohta ning leida keskkonna seisukohalt säästlikum lahendusvariant.

Alternatiivide kaalumata jätmise on oluliseks puuduseks ka seetõttu, et arendaja on keeldunud mitmete võimalike leevendusmeetmete rakendamisest, väites, et see oleks vastuolus kavandatava tegevuse eesmärgiga. Nii näiteks on linnustikule avalduvate mõjude osas leitud, et võimalik pole nihutada kaudtulereelvade sihtmärgi ala eksperdi soovitud viisil ning samuti pole ühel või teisel põhjusel võimalik täiel määral ellu rakendada ettepanekuid 2–7, sh piiranguid metsa majandamisele ning ajalisi piiranguid. Kuna võimalike leevendusmeetmete rakendamine välistatakse neid sisuliselt läbi kaalumata ja hindamata, on töö poolik ega täida oma eesmärki.

Eeltoodud põhjustel ei saa meie hinnangul avalikustatud KMH aruannet pidada täielikuks ning nõuetele vastavaks KeHJS § 22 tähenduses.

2. Selgusetu on harjutusvälja tegelik kasutuskoormus

Mitmed olulised mõjud (sh müra, liikluskoormus, õnnetuste risk, inimeste alal viibimisest lähtuv häiring elustikule jms), mis harjutusvälja kasutamisega kaasnevad, sõltuvad otse selle kasutuskoormusest. KMH aruanne lähtub eeldusest, et laskeharjutuseks kasutatav päevade prognoositav arv aastas on maksimaalselt 300 (aruande lk 19), mürahinnangu osas on lähtutud veelgi täpsemast kasutuskoormusest (mitu lasku, millistest vahenditest tehakse). Samas on aga ka tunnistatud, et lubatud maksimume võib põhjendatud juhtudel ületada ning Nursipalu harjutusvälja kasutusintensiivsuse suurenemine on isegi tõenäoline, sest 2016. a juulis Varssavis toimunud NATO tippkohtumise järel otsustati regiooni liitlasvägesid juurde tuua.

Eeltoodu põhjal jääb selgusetuks, milline on harjutusvälja tegelik maksimaalne kasutuskoormus ning sellega kaasnevad mõjud. Keskkonnamõju hindamisel tuleb lähtuda mitte vaid tõsikindlatest

mõjudest, vaid arvestada ka nende riskide ja olukordadega, mille esinemine on pelgalt tõenäoline, samuti nende mõjudega, mis võivad esineda vaid ajutiselt. Selline nõue tuleneb juba keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-s 11 sätestatud ettevaatuspõhimõttest, mille kohaselt tuleb hinnata ja vähendada juba võimalikke riske, mitte vaid tõsikindlalt esinevaid keskkonnahäiringuid. Samast ideest lähtub ka ELi KMH direktiiv.

Olukorras, kus KMH aruanne ei selgita adekvaatsel määral välja võimalikke riske ning nende potentsiaalset ulatust (alahindab võimalikke mõjusid), pole otsustajal võimalik teha ka õiguspärast otsust, mis arvestaks kõigi oluliste asjaolude ning huvidega. Seetõttu ei saa avalikustatud KMH aruannet ka sel põhjusel pidada täielikuks ning nõuetele vastavaks KeHJS § 22 tähenduses.

3. Müra käsitlus on puudulik

KMH aruandes ning selle lisas toodud käsitlus tegevusega kaasnevast mürast on meie hinnangul puudulik, seda kahel põhjusel. Esiteks on müratasemete hindamisel lähtutud etteantud laskmissagedusest ning sellest, et ilmastikutingimused ei ole harjutuste sooritamise ajal püsivalt ebasoodsad. Seda, et laskmissagedus võib olla teistsugune, selgitasime juba eelmises punktis. Kohaseks ei saa pidada ka lähtumist eeldusest, et ilmastikutingimused ei soodusta müra levikut. KMH aruande lisas 2 mööndakse, et ebasoodsad ilmastikuolud võivad suurendada tegelikku mürataset 15–20 dB, mis tooks lisas toodud info kohaselt kaasa Kaitseministeeriumi enda poolt rakendatavate soovituslike müratasemete ületamise, vastupidiselt KMH aruande järeldustes väidetule.

Eeltoodud probleeme süvendab asjaolu, et mürahäiringu vähendamiseks ei ole aruandes seatud ühtegi konkreetset, siduvat meetet, eriti selliseid, mis tagaks mürahinnangus aluseks võetud eelduste olemasolu (nt tegevuse vältimist/peatamist müralevikut soodustavate ilmastikuolude korral). AINUÜKSI teavitamist ning teatud ajaperioodidel "võimalusel" tegevuse vältimist ei saa pidada piisavaks.

4. Väljapakutud leevendusmeetmed ei ole tõhusad

KeHJS § 3³ lg 2 kohaselt peavad KMH aruandes kirjeldatavad keskkonnameetmed olema proportsionaalsed kavandatava tegevusega. Proportsionaalsus tähendab mh seda, et meetmed peavad olema sobivad, st aitama saavutada soovitud eesmärki. See omakorda eeldab, et meetmete rakendamine on piisavalt suure kindlusega tagatud, st meetmed ise on ühemõtteliselt sõnastatud ning huvitatud isikule siduvad.

Antud juhul ei vasta KMH aruandes kirjeldatud leevendusmeetmed eelnimetatud nõuetele, st need on lubamatult ebamäärased ning mittesiduvad. Sageli on kasutatud väljendeid (nt “kaaluda ja vajadusel võtta kasutusele”, “ei ole võimaluse korral soovitatav”, “soovitav võimaluse korral arvestada”), mis tähendavad, et meetmete rakendamine ei ole mitte kohustus, vaid pelgalt soovitus ning sõltub ainuüksi Kaitseministeeriumi heast tahtest. Seega ei saa tegelikkuses olla kindel, et selliseid meetmeid üldse kasutusele võetakse.

Eelkirjeldatud põhjustel ei saa pidada kohaseks KMH aruandes (eelkõige tabelis 14) antud hinnanguid selle kohta, nagu oleks taolised leevendusmeetmed tõhusad ja aitaks mõjusid leevendada või vältida. Teadmata, kas mingit leevendusmeedet üldse rakendatakse ja millisel määral, ei ole võimalik anda ka tõsikindlat hinnangut nende tõhususele (või tuleks järeldada, et tõhusus on ebakindel). Leiame, et praegusel juhul on KMH aruanne vastavas osas mitte ainuüksi ebapiisavat infot andev, vaid suisa eksitav.

5. Erinevate huvide kaalumise on otsustaja, mitte KMH aruande koostaja ülesandeks

Arusaamatu ning KMH põhimõtetega vastuolus on ka asjaolu, et KMH aruandes on mitmel puhul leitud, et üks või teine leevendusmeede ei ole asjakohane, kuna mõju hindamine peab arvestama ja tasakaalustama erinevaid huve (nt lk-l 94) või võrdse kohtlemise printsiipi (nt lk-l 96). KMH aruande koostajaks on sõltumatu ekspertrühm, mitte KMH aruande jm info põhjal otsust tegev haldusorgan. Ekspertrühma kuuluvate ekspertide rolliks ei tohi mingil juhul olla kaalutusotsuse tegemine haldusorgani eest.

Õiguspärane käitumisviis on selline, et eksperdid hindavad tegevuse ja selle alternatiivide keskkonnamõjusid ning lähtudes sellest infost ja muust menetluse käigus kogutud infost teeb otsuse haldusorgan (antud juhul Tehnilise Järelevalve Amet), tasakaalustades erinevaid huve ning kontrollides otsuse vastavust õiguspõhimõtetele (sh võrdse kohtlemise põhimõttele). Praegusel juhul on sisuliselt tegemist kaalutusõiguse kui riigivõimu ühe tuumikfunktsiooni delegeerimisega haldusvälistele kolmandatele isikutele, mis on kehtiva õiguse kohaselt selgelt lubamatu tegevus.

6. Ettepanek KMH aruande täiendamiseks

Eeltoodud põhjustel teeme ettepaneku KMH aruande täiendamiseks ning viidatud puuduste kõrvaldamiseks. KMH aruande täiendamise ning muutmise järel palume selle tulenevalt puuduste olulisusest ja suurest avalikkuse huvist täiendavalt avalikustada.

Lugupidamisega

Vivika Veski
EKO koordinaator
/allkirjastatud digitaalselt/

Eesti Keskkonnaühenduste Koda ühendab ühteteistkümnet keskkonnaorganisatsiooni: Eestimaa Looduse Fond, Eesti Ornitoloogiaühing, Eesti Roheline Liikumine, Balti Keskkonnafoorum, Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing "Sorex", Läänerannik, Nõmme Tee Selts, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus, Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering, Keskkonnaõiguse Keskus.